

Mesilasema on mesilaspere tähtsaim osa. Munade munemisega tagab ta mesilaste töö ning ka tugeva mesilaspere. Mesilasema varjatud feromoonid, mis on tuntud kui “ema aine”, loob harmoonia kõikide mesilaspere liikmete vahel, mis paneb nad toimima tervikuna.

Mesinikudpööravad suurimat tähelepanu mesilasemadele, sest nad teavad hästi, et mesilasemad on olulised hea mesinduse jaoks. Üks edu tagatis on noor, viljakas mesilasema, kellel on tervenisti head omadused. Kui mesilasema, ühel või teisel põhjusel, ei täida omadusi, tuleb ta asendada. Mesinikud otsustavad sageli osta noored mesilasemad emadekasvatajatelt.

Üks sagedalt kuuldav kriitika mesinikelt on, et kasvatajatelt ostetud mesilasemad on mitterahuldavad. Selle põhjus on lihtne: liiga tihti tuleb ette olukordi, kus uued emad tõrjutakse mesilasperede poolt välja ning samuti on liiga suur nende mesilasemade protsent, keda ei võeta mesilasperede poolt vastu või hävitatakse. Karm kriitika on kasvatajatele ebameeldiv ja mõjub kahjulikult, nii et arutelu sellel teemal tundub sobiv. Enne mesilasemade kasvatajate süüdistamist oleks mesinikel mõistlik endalt küsida, kas ebaõnnestumise põhjuseks ei või olla mesilasemade valesti tutvustamine või asendamine. Mesilasemade tutvustamine või asendamine nõuab mesinikelt ulatuslikke praktilisi teadmisi ja tugevat põhja mesilaste bioloogia tundmisel.

Hea teada

- Mesilasema lõhn – Mesinikud arutavad tihti, mida nad peaksid mesilasemale lisama enne tema tutvustamist mesilasperele, nii et tema lõhn sobituks selle mesilaspere omaga, millele teda tutvustatakse. Teadjad väidavad, et töomesilased ei tunne mesilase ära lõhna järgi ja lõhnade sobitamine on mõttetu. Nad usuvad, et edukas mesilasemade tutvustamine sõltub põhiliselt mesilasema käitumisest ning seisundis tema tutvustamise ja puurist väljalaskmise ajal.

- Mesilasema käitumine – Alles koorunud mesilasemad on väga elavad ja liiguvad kiiresti mööda kärke nagu nad oleks ärritunud. Pärast paaritumist jäävad nad sellisesse seisundisse küllaltki pikaks ajaks. Me saame seda ise näha, kui avame paarumistarut, millesse mesilasema juba mune muneb (vaadates, et ta ära ei lendaks). Mida rohkem ta mune muneb, seda rohkem ta rahuneb maha ja lõplikult on ta maha rahunenud, kui teda ümbritsevad järglased. Mesilasema “küpseb” umbes 4 kuni 5 nädalat. Kuna kasvatajad ei suuda teda nii kaua paarumistarut hoida, võtavad nad ta välja juba pärast paari päeva pärast munemist, kui ta pole veel väga “küps”. Ostja peab seda meeles pidama ning käituma vastavalt.

- Mesilasema viljakus – Carniola mesilasemad on viljakad vähemalt 4 aastat, mõnikord ka kauem. Siiski on nad enda kõrgpunktis esimesel kahel aastal. Järelikult, paljudele mesinikele ei

meeldi vanemad mesilasemad nende tarudes ning kui võimalik, asendatakse nad iga kahe aasta tagant.

- Ilmastikutingimused ja sööt – Ilmastikutingimused on olulised, kui mesilasemasid hakatakse tutvustama ja kui neid vabastatakse emapuuridest. Edu on tagatud, kui on vähemalt natukenegi sööta väljast tulemas. Vastasel juhul, tuleb anda söödaks suhkrusiirupit ja jätkata seda isegi siis, kui mesilasema on juba puurist vabastatud. Mesilasema tutvustamisega on mõistlik viivitada korjevaesel ajal, kui ilmad on külmad ja tuulised.

- Mesilasema saava mesilaspere seisukord – Mesilaspere, kellele plaanitakse anda uut mesilasema, peab kindlasti olema ematu ja ilma munadeta emakuppudeta. Valitud mesilaspere, mis saab uue mesilasema, on kindlasti ematu siis, kui mesinik ise vanad mesilasemad mesilasperedest eemaldab. Kui tekib kahtlus, kas mesilasperel tööpoolest ema puudub, tuleb seda kontrollida. Selleks, et seda teha, tuleb võtta mesilasperest kärge, kus on vähemalt paar muna või noor vastne, märkida ta naelaga ja panna selle mesilaspere haudmekambri keskele, kus testitakse mesilasema olemasolu. Pärast paari päeva kontrollitakse lisatud haudmekärge. Kui kuppe ei ole tehtud, ei ole mesilasperel mesilasema ja uut mesilasema saab ohutult tutvustada.

- Mesilaste vanus – Mesilaste vanus mesilasperes, kuhu uus mesilasema pannakse, on väga oluline. Vanad mesilased ei ole mesilasema suhtes kuigi sõbralikud, nii et kui mesilaspere mesilasema ära põlgab, langeb süü neile. Seetõttu on raske edukalt tutvustada mesilasema mesilasperele, mis on mesilasemata olnu kaua aega või kui mesilasperes väärerad arenenud. Selle ebasõbralikkuse põhjus on küllaltki lihtne. Vanade töomesilaste hypopharyngeal näärmed (näärmed, mis toodavad “mesilaspiima”, et toita ema) lõpetavad töötamise. Üldiselt, võib öelda, et nad ei ole enam mesilasemast huvitatud, kuna noored töomesilased tahavad toitu hoiustada nii kiiresti kui võimalik. Seega on oluline, et mesilasema pandaks noorte töomesilaste juurde. On oluline tähele panna, et väiksemad mesilaspered võtavad uue ema vastu palju lihtsamalt kui suured mesilaspered tootlikes tarudes.

- Hoojad – Kui tutvustatakse või asendatakse mesilasema, on oluline ka hooaeg. Mesilasema asendamine tootlikes tarudes on erinev, sest mesinik valib aja, millal seda teha. Mõned mesinikud valivad rangelt mesilasemade asendamiseks kevadperioodi. Nad hindavad mesilasema kvaliteeti esimesel läbivaatusel. Kui kvaliteet on ebarahuldav, siis asendavad nad mesilasema, hoolimata tema vanusest.

Mesilas ema asendamine nõuab hoolikat planeerimist. Väikesed mesilaspered, milles noored mesilasemad talvituvad, tuleb ette valmistada eelmisel hooajal. Kevadel võetakse nad rõõmuga

vastu igasse mesilasperesse ning kuna tutvustatud mesilasemad on juba “küpsed”, siis nende vastuvõtmine on eriti kindel. Tuleb mainida, et mesinikul peab olema suurel arvul väikseid varumesilasperesid. Kui tutvustada uut mesilasema tootlikusse mesilasperesse kevadel, ei hävita mesinik vana, vaid asetab selle varuemaperesse. Seal jätkab vana mesilasema munade munemist. Suvel asendab mesinik ta noorema mesilasemaga, kes talvitub seal ja on taas saadaval kevadel. On oluline märkida, et peaks hoidma silma peal varroatoosil, et mesilaspere töö ei oleks häiritud.

Emade asendamine ja tutvustamine

Emasid tutvustatakse ja asendatakse mitmel viisil:

1. Emakupud – küps emakupp, kus ema juba “laulab”, võetakse rõõmuga vastu ematusse mesilasperesse. Samas ei ole kuidagi võimalik teada, millist noort mesilasema emakupp sisaldab ja kas ta on vigastatud. Samuti on ebaselge küsimus paarumislennuga, sest mesilasema võib protsessi käigus kaduma minna. Emakuppe kasutatakse enamasti paarumistarudes ja mesilasema valik on sellisel juhul võimalik ka hiljem.

2. Paarumata mesilasemad - mesilaspere aktsepteerib neid rohkem vastumeelselt tavaliselt ainult siis, kui tarus on kinnine

haue. Kergemini võtavad nad vastu äsja koorunud mesilasema. Mesinikud tavaliselt tutvustavad paarumata mesilas emasid, kui nad soovivad mõneks ajaks mesilaspere tegevust lõpetada. Nad kasutavad neid regulaarselt paarumistarudes paaritumiseks. Kui puuduvad vajalikud oskused, siis on parem lasta emakasvatajatel tegeleda paarumata emadega.

3. Paarunud mesilasemad – Seda varianti kasutavad mesinikud kõige rohkem. Peab veenduma, et kõik tingimused on täidetud enne, kui ematule mesilasperele hakatakse tutvustama uut mesilasema.

Mesilasemade tutvustamise viisid

a) Otsene tutvustamine – mesilasema tutvustatakse otse mesilastele tavaliselt tarus, kust vana mesilasema eemaldati. See meetod, eriti kevadel, on üsna usaldusväärne, kui tutvustatakse “küpsed” mesilasema, kes on mune munenud pikema aja jooksul (ja on seega samas seisus nagu eemaldatud mesilasema) ja kui tutvustamine toimub heades tingimustes. Mõned mesinikud eemaldavad vana mesilasema ja samal ajal lisavad uue mesilasema. Seda tehes, nad panevad

mesilasemale peale mett või suhkrusiirupit. Töomesilased eemaldavad mesilasema puhastades mõned karvad, mis muudab mesilasema vanemaks või vähem “värskeks”.

b) Kaudne tutvustamine - See on meetod, mida kõige sagedamini kasutatakse. Kasutatakse emapuuri, et näha, kuidas mesilased uude mesilasemasse suhtuvad ja otsustatakse, kas lasta mesilasema välja või mitte. Kasutatakse erinevat tüüpi emapuure. Kõige tähtsam omadus neil on see, et stopper, mis sulgeb väljumisava (kui on kindlaks tehtud, et mesilased ei ole mesilasema suhtes vaenulikud) asendatakse kandiga või kaetakse kärjepõhjaga. Aja jooksul töomesilased vabastavad mesilasema ise.

Protseduur mesilasemadele, kes on toodud emakasvatajalt

Kuna need mesilasemad ei ole veel korralikult arenenud ning on sageli rahutud, nende tutvustamine ematule mesilasperele on sageli üsna riskantne. Eeldusel et, ilm on hea ja mesilasema asendamine toimub nii, et vana mesilasema eemaldatakse ning uut mesilasema tutvustatakse emapuuris. Puur lisatakse nii, et mesilased, kes on väljapool, ulatuvad mesilasemani läbi väikese ava või traatvõrgu.

Mesilasema tutvustamiseks ematule mesilasperele, asetatakse emapuuri kahe haudmeraami vahele. See pannakse nii, et töomesilased ei saaks kontakti emaga. Järgmisel päeval vaadatakse üle mesilaspere õhkkond. Kui töomesilased sumisevad ümber emapuuri, vehivad tiibadega ja on kergelt puuri juurest eemaldatavad, lubatakse nad kandi juurde ning taru suletakse. Siiski, kui mesilased on rahutud ja ei ole kergelt emapuuri juurest eemaldatavad, peaks ootama veel

päeva või kaks. Kui järgmine päev ei ole märgata paranemist, on parem mesilasema koos puuriga eemaldada ning tutvustada mesilasema koos ühe raami lahtise haudmega, et teha kindlaks, kas mesilaspere on kindlalt ematu.

Mesilasema võetakse enamasti kindlasti vastu, kui läheduses ei ole vanu töomesilasi. Seda on võimalik saavutada mitmel viisil:

- Mesilasema tutvustatakse mesilasperele võrguraamiga. Raami mõõdud on 10×10 cm ning see on ühest küljest kaetud traatvõrguga. Kõigepealt on vaja leida kinnise haudmega raam, millelt eraldatakse kõik mesilased. Mesilasema jäetakse võrgu alla üksi. Kooruvad mesilased võtavad mesilasema kohe omaks ja puhastavad mesilasemale kärjekanne munemiseks. Mõne päeva pärast vastuvõtmist kontrollitakse ja kui on näha, et mesilasema on vastu võetud, siis võrk eemaldatakse.

- Ilusa ilmaga võib võtta mõneraamilise pere ja panna sinna üks-kaks haudmeraami. Haue paigutada veidi äärepoole. Vanemad mesilased lahkuvad sealt ja õhtul tutvustatakse uut mesilasema. Sel ajal lisada ka söödaks suhkrusiirupit

- Korpustarudega, millel on vähemalt kaks korpust ja kuhu mesilased sisenevad ainult ühest lennuavast, on vanade mesilaste eraldamine üsna lihtne. Rahuliku ilma korral tuleb eraldada korpused võrega, millest mesilased läbi ei pääse. Jälgida, et ülemises korpuses oleks mõni raam hauet. Luua eraldi lennuava ülemisele korpusele, kui lennumesilased ülemisest korpusest välja lendavad, siis tulevad nad tagasi peasissekäigust ja ülemisse korpusesse ei pääse. Õhtuks, kui vanemad mesilased on ülemisest korpusest lahkunud, saab turvaliselt anda mesilasema ülemisse korpusesse. Alumise korpuse mesilased tunnetavad, et mesilasema siiski on mesilasperes olemas ja ei tekita väga suur segadust. Ülemist korpust tuleb aga veidi suhkruisrupiga toita. Kui uue mesilasema haue on kaanetatud, siis võib taastada mesilaspere endise olukorra ja võre eemaldada.

Mesilasema vastuvõtmise kontrollimine

Soovituslik on kontrollida mesilasema vastuvõtmist peale kolme päeva möödumist. Võib olla võimalik, et enneaegne kontrollimine võib luua olukorra, kus noor mesilasema tapetakse. Uus närviline mesilasema on seni häiritud, kui tema munadest pole juba saanud vaglad. Võib olla ka

võimalik, et mesilasema ei alusta kohe munemist. Mesinik võib sel juhul seista nõutuna lahtise taru juures, ega tea, mida teha. Seetõttu oleks isegi parem, kui vastuvõtmist kontrollitakse siis kui ema andmisest on möödas rohkem kui nädal, kui vähemalt natukenegi on uue mesilasema haudmest kaanetatud ja mesilasema rahunenud. Kui ka siis ei ole hauet, siis on täpselt teada, mida edasi teha.

Kasutatud allikad:

http://www.kranjska-cebela.si/En/kranjska_cebela_navodila.php

http://www.kranjska-cebela.si/En/kranjska_cebela.php